

Huisapotheker, partner van mensen in armoede

Gezondheid en financiële stabiliteit zijn nauw met elkaar verbonden. Hoewel gezondheidszorg een voorrecht zou moeten zijn voor iedereen, zijn er nog steeds een groot aantal patiënten die hun gezondheidskosten niet kunnen betalen. Dat merken huisapothekers ook bij sommige patiënten in de apotheek. Een recente bevraging van apothekers en artsen toont aan dat ze vaak de financiële situatie van hun patiënten kennen, maar niet altijd goed weten hoe ze ermee kunnen omgaan. Dit onderzoek werd uitgevoerd door het magazine [De Apotheker en de Artsenkrant](#), in samenwerking met de werkgroep “Ziek maakt arm, arm maakt ziek” van de Staten Generaal van de geestelijke gezondheidszorg en de Uantwerpen. Het **Vlaams Apothekers Netwerk (VAN)** denkt graag mee aan concrete oplossingen. Dit onder meer in de vorm van het project #CAVAsa, waarmee de apotheker grondig wordt opgeleid tot aanspreekpunt van welzijnsvragen. Dit project werd, samen met andere mogelijke hulpmiddelen, voorgesteld op het Vlaams Geestelijke Gezondheidscongres in Antwerpen.

Project #CAVAsa

De helft van de apothekers staat er voor open om een bijscholing te krijgen zodat ze burgers met financiële problemen beter kunnen aanspreken en begeleiden naar gepaste hulp. Het Vlaams Apothekers Netwerk (VAN) is hier alvast mee aan de slag gegaan met het **project #CAVAsa**. Dit project werd in het leven geroepen sinds de eerste Covid-lockdown om apothekers op te leiden tot aanspreekpunt voor welzijnsvragen. Patiënten kunnen bij deelnemende apothekers terecht als ze met psychosociale problemen kampen, waaronder een moeilijke gezinssituatie. De begeleiding van kwetsbare burgers met financiële problemen hoort hier ook bij.

Het project startte in maart 2021, in samenwerking met het **Centrum Algemeen Welzijn (CAW)**, als opvolger van het initiatief “Masker-19”, waarbij patiënten bij apothekers terecht konden bij huiselijk geweld. #CAVAsa breidt dit verder uit naar de brede vorm van welzijnsproblemen, waaronder armoede.

De pilootfase vond plaats van oktober 2021 tot januari 2022 met 71 deelnemende apotheken in 9 eerstelijnszones. Het initiatief wordt momenteel uitgebreid en verduurzaamd in een tweede fase, alvast **218 apotheken in 33 eerstelijnszones** nemen deel.

Alle deelnemende apothekers krijgen toegang tot een **opleiding** en materialen ter beschikking om kwaliteitsvol hun patiënten te kunnen begeleiden en, indien nodig, door te verwijzen voor verdere opvolging naar het CAW. Sinds begin augustus werden reeds **47 interventies** genoteerd door deelnemende apothekers uit 15 eerstelijnszones, met in totaal 12 doorverwijzingen naar het CAW. Dit project zet zo ook de eerste stappen naar een betere opleiding in kader van mentale gezondheid en verlaagt de drempel voor de apotheker in psychosociale gespreksvoering.

Het feit dat er zoveel enthousiaste deelnemers zijn aan het project bewijst dat de **bereidheid** van de apothekers groot is in het verder begeleiden van patiënten die gewoonlijk niet op zoek gaan naar geschikte hulp. De manier waarop zorg en welzijn via project #CAVAsa met elkaar verbonden zijn, is hopelijk een inspiratie voor alle eerstelijnszorgverstrekkers en kan in de toekomst misschien worden doorgetrokken naar andere zorgberoepen.

Opleiding Farmaceutische wetenschappen, navorming en geïntegreerde aanpak

Patiënten met financiële problemen begeleiden en doorverwijzen naar verdere hulp is niet altijd eenvoudig. De meeste artsen en apothekers vinden dat ze onvoldoende opgeleid zijn om dit kwaliteitsvol te doen. Dat blijkt uit de enquête van de Apotheker en de Artsenkrant. Deze bevraging is een samenwerking tussen De Apotheker, De Artsenkrant, de werkgroep “Ziek maakt arm, arm maakt ziek” van de Staten Generaal van de geestelijke gezondheidszorg en de **Uantwerpen**. De voortrekker hiervan is **Dr. Kirsten Cathoor**, psychiater. **Prof. Kris Van den Broeck** en **Prof. Hans De Loof** stonden het onderzoek bij als academici. Een arts in opleiding en een apotheker in opleiding, **Veronique Buijzen**, werken ook actief mee.

Hilde Deneyer
Algemeen directeur
Vlaams Apothekers Netwerk

0478 777 828
hilde.deneyer@
vlaamsapothekersnetwerk.be

Omgaan met mensen in armoede wordt weinig of **niet aangehaald** in de basisopleiding voor deze zorgverleners, evenmin in de vervolgoopleiding. “De problematiek is immers niet weg te denken uit de samenleving”, zegt **Hans De Loof**, Professor Farmacologie. “Armoede bestaat en zal altijd blijven bestaan. De universiteiten moeten daar zeker op in pikken. Zowel binnen de basisopleiding, of aan de hand van terugkomdagen, en door stages te organiseren in verschillende types apotheken. Zo krijgen apothekers in spe een beter zicht op de diversiteit van de populatie die er over de vloer komt en kunnen ze er ook beter op inspelen.”

Vorming en navorming over de disciplines heen is ook een absolute aanrader. Daarom werd dit onderzoek en mogelijke oplossingen besproken op het **Vlaams Geestelijke Gezondheidscongres** op 20 en 21 september 2022 in Antwerpen. Het congres brengt verschillende onderwerpen aan bod die het nieuwe normaal na de coronapandemie kunnen schetsen, waaronder armoedebestrijding. **Aline Ghijssels**, projectcoördinator #CAVA, stelde het project voor met een grondige uitleg en een rapport van het afgelopen jaar.

Hilde Deneyer, algemeen directeur VAN, schetst een beeld van hoe de zorg er kan uitzien als apothekers, zorgverstrekkers en de andere clusters binnen een eerstelijnszone samenwerken rond een **interfederaal armoedeplan**. Hierbij staat de patiënt centraal en focust de zorg zich op hun noden en bezorgdheden. Huisapothekers staan dicht bij de bewoners in de buurt en zijn een ideale schakel om hierbij te helpen. Huisapothekers werken in dit scenario samen met verschillende partners in een netwerk dat gericht is op preventie, gezondheidsbevordering en het verlenen van integrale zorg en ondersteuning met een focus op levenskwaliteit. Ze dragen ook bij aan de verbinding tussen informele en formele zorg samen met welzijns- en zorgpartners.

Uitbreiding Maximale Gezondheidsfactuur

Er zijn ook **financiële hulpmiddelen** die apothekers en andere zorgverleners kunnen inschakelen om gezondheidskosten van patiënten in armoede betaalbaar te houden. Eén voorbeeld hiervan is het remgeld. Wanneer een patiënt betaalt voor geneeskundige zorg, wordt een deel van dat bedrag vaak terugbetaald door de mutualiteit. Het bedrag dat niet wordt terugbetaald, en de patiënt dus zelf inbrengt, noemt men remgeld. In de afgelopen jaren stellen we vast dat het percentage aan remgeld dat de patiënt betaalt daalt. Dit ondanks een stabiel, en soms stijgend, volume in het verbruik van geneesmiddelen. Dit is een grote hulp wanneer men zeer essentiële medicatie nodig heeft.

Tegelijk passen apothekers de **derdebetalersregel** toe. Dit betekent dat de patiënt enkel het remgeld betaalt voor de geleverde zorg en schiet dus de tegemoetkoming van de ziekteverzekering niet voor. Het ziekenfonds betaalt dan rechtstreeks het overige bedrag aan de zorgverlener. De toepassing van deze methode is niet verplicht voor zorgverleners. Toch bieden apothekers het al jarenlang aan.

Voor mensen in armoede en kwetsbare chronisch zieke patiënten blijken deze hulpmiddelen echter vaak onvoldoende. Een mogelijke manier om dit aan te pakken is een versterking of uitbreiding van de **Maximale Gezondheidsfactuur (MAF)**. De MAF biedt gezinnen de garantie dat men niet meer moet uitgeven aan geneeskundige verzorging dan een bepaald maximumbedrag. Als de medische kosten van een patiënt in de loop van het jaar dat maximumbedrag bereiken, krijgt hij de overige medische kosten volledig terugbetaald. Dit is vaak het geval bij kankerpatiënten of bij afhaling van bepaalde over-the-counter (OTC) middelen. Voor mensen in armoede en kwetsbare patiënten kan dit een betere financiële bescherming bieden. Veel apothekers passen de MAF in combinatie met de derdebetalersregel toe.

Een man komt bij de huisapotheker

Jef komt naar zijn huisapotheker voor een laxeermiddel, wat gemakkelijk €10 kost. Zijn huisapotheker weet dat Jef een moeilijke tijd doorbrenkt. Hij komt immers regelmatig zijn medicatie halen, namelijk een antipsychotica. Zijn huisapotheker volgt samen met Jef aan de hand van het medicatieschema zijn therapietrouw goed op. De korte gesprekjes doen Jef zichtbaar deugd.

Jef maakt ook financieel een zware periode door. Wegens burn-out zit hij al maandenlang thuis, hij is gescheiden en zijn twee kinderen, een tweeling, studeren aan de universiteit. De dagelijkse rekeningen, het voorschot op de energiefactuur en stijgende voedingsprijzen vallen hem zwaar.

In zijn lijstje van medicatie is momenteel zijn laxeermiddel het duurste. En toch heeft hij dit nodig. Want wat niet veel mensen weten is dat obstipatie vaak voorkomt bij de inname van antipsychotica.

De apotheker verwijst hem via het #CAVAsa project door naar het CAW, waar men hem goed opvangt. Tegelijk spreekt de apotheker met het OCMW, waardoor Jef ook langs die kant een kleine tegemoetkoming kan verwachten. Andere financiële steun van bijvoorbeeld de mutualiteit, het derdebetalersprincipe en de Maximale gezondheidsfactuur geven hem ook meer gemoedsrust.

Drie jaar later werken apothekers, zorgverstrekkers en de andere clusters binnen een eerstelijnszone samen rond een interfederaal armoedeplan.

Voor apothekers specifiek is er sindsdien veel veranderd. Burger- en patiëntendoelen zijn gekend, er wordt rekening gehouden met de geletterdheid, de sociale kaart staat op punt en apothekers worden gepast financieel ondersteund zodat ze hun rol in kader van psychosociale noden en armoede kwaliteitsvol kunnen beoefenen.

Het armoedeplan zit tevens verankerd in de basisopleiding voor zorgverleners en op regelmatige basis worden en op lokaal niveau werkbijeenkomsten gehouden met mensen uit zorg, welzijn, lokale besturen, burgers en patiënten.

En patiënt Jef is na een moeilijke periode deeltijds aan de slag. Hij bouwt onder begeleiding van zijn huisapotheker zijn medicatie af en door een multidisciplinaire aanpak volgt hij een aangepast pakket aan bewegen en psychologische ondersteuning, waardoor hij fier op de promotie van zijn tweeling aanwezig kan zijn.